

Важливе й принципове місце в системі вокально-педагогічних засад посідає принцип поступовості та послідовності розвитку голосу. Порушення його закономірностей нерідко спричиняє серйозні помилки у формуванні вокальних навичок, ушкодження голосового апарату і навіть виникнення професійних захворювань. Тому педагог має постійно стежити за фізіологічною доцільністю й доступністю кожного вокально-технічного завдання. Особливо, під час дистанційного навчання, коли виникають проблеми, з якими доводиться працювати викладачу і студенту під час освоєння вокального репертуару [7]. Перехід до складніших форм і прийомів роботи повинен відбуватися лише після повноцінного й стабільного опанування попереднього етапу, тоді як невмотивоване або передчасне ускладнення навчальних вимог є категорично неприпустимим.

Принцип поступовості відповідає основним закономірностям розвитку нервово-м'язової координації, яка забезпечує якісне голосоутворення. Формування складних вокальних навичок можливе лише тоді, коли базові механізми дихання, фонації та резонування функціонують узгоджено і стабільно. Передчасне навантаження призводить до перенапруження голосових складок, порушення роботи дихального апарату та формування хибних технічних стереотипів, які згодом важко або й неможливо виправити. Тому поступовість і послідовність є не лише методичною вимогою, а й необхідною умовою безпечного та здорового розвитку співацького голосу.

При застосуванні педагогічних принципів у практичній діяльності важливо дотримуватися трьох вимог:

- ✓ обов'язковості та повноти застосування; систематичне порушення чи ігнорування їхніх вимог призводить до зниження ефективності та руйнує основи педагогічної діяльності;
- ✓ комплексності, що означає не почергове, ізольоване, а одночасне їх застосування на всіх етапах навчання;
- ✓ рівнозначності, тобто в реальному педагогічному процесі принципи навчання реалізуються в тісному взаємозв'язку, обумовлюють один одного, жоден із них не може бути задіяний обособлено, без урахування і використання можливостей інших; серед них немає головних і другорядних, тих, що потребують реалізації в першу чергу і використання яких можна відкласти на потім.

Список використаних джерел:

1. Афанасенко А., Пуцик О. Застосування етно-художньої культури майбутніми вчителями музики в дитячому хоровому колективі засобами дидактичної гри. Актуальні проблеми гуманітарної освіти. Вип. 18 Кременець: КОГПА ім. Т. Шевченка, 2021. С.3-4.
2. Басовська С.Ю., Лановенко-Мельник Н.В., Червоний М.В. Формування методичних засад і становлення професійної української вокальної школи у контексті європейської вокальної культури. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2022, Вип. 49. Том 1. С.110-119.

3. Василевська-Скупа Л.П. Особливості формування творчих здібностей майбутніх вчителів музики у вокальному класі. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2003. С. 307-310
4. Василевська-Скупа Л.П., Лановенко – Мельник Н.В., Басовська С.Ю., Лаврінчук О.В. Методологічний аспект підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до розвитку співацького голосу учнів. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Том 3. С. 254-260. Випуск 30, DOI: [www. arhn-journal.in.ua](http://www.arhn-journal.in.ua)
5. Люш Д. Розвиток та збереження співацького голосу Київ: Музична Україна , 1988 139 с.
6. Остапчук Л.О. Основоположні засади розвитку та збереження співацького голосу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*: Зб. Наук. Праць. Випуск 53 / Редкол.: В.І.Шахова (голова) та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. С.157-162.
7. Сідорова І. С., Мартиновська О. О. Підготовка фахівців мистецької освіти: аналіз сучасних дослідницьких підходів. Мистецька освіта: виклики та перспективи // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції за участю здобувачів вищої освіти та молодих учених. 14 листопада 2024 року : збірник наукових праць [Електронний ресурс]. Вінниця : ВДПУ, 2024. С. 86-90. <https://dspace.vspu.edu.ua/items/ccf13197-d6a3-4773-9d6a-e87ffb44f97d>
8. Liudmyla Vasylevska-Skupa, Tetiana Belinska, Kateryna Kushnir, Iryna Sidorova, Lidia Ostapchuk. Formation of mastery of artistic and pedagogical communication of future teachers of music in the process of vocal and choral activities. *Moderní věda*. Praha. Česká republika, Nemoros. 2022. № 1. P. 72-82. https://drive.google.com/file/d/17iV0kthkZ_olMAWgveL_dtpnSqPZGu4Z/view

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2025-2.24>

Семичова Н. О.

викладач мистецьких дисциплін

I кваліфікаційної категорії

Комунальний заклад вищої освіти

«Дніпровська академія неперервної освіти»

Дніпропетровської обласної ради»

КРЕАТИВНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Анотація. У статті проаналізовано особливості креативності педагога та його вплив на ефективність навчального процесу. Обґрунтовано, що креативність є ключовим фактором формування у здобувачів освіти критичного мислення, життєвих компетентностей та здатності до нестандартного вирішення завдань. Показано, що педагог, який застосовує інноваційні та творчі підходи, сприяє розвитку потенційних можливостей учнів, підвищує їх мотивацію та забезпечує ефективну взаємодію з оточенням у складних соціально-педагогічних умовах.

Ключові слова: педагог, креативність, ефективність навчання, інноваційний потенціал, освітній процес.

Abstract. *The article analyzes the characteristics of a teacher's creativity and its impact on the effectiveness of the learning process. It is substantiated that creativity is a key factor in developing students' critical thinking, life competencies, and ability to solve problems in unconventional ways. It is shown that a teacher who employs innovative and creative approaches fosters the development of students' potential, increases their motivation, and ensures effective interaction with their environment in complex socio-pedagogical conditions.*

Keywords: teacher, creativity, learning effectiveness, innovative potential, educational process.

Постановка проблеми: сучасна освіта потребує від педагога не лише фахових знань, але й високого рівня креативності, яка дозволяє впроваджувати інноваційні підходи до навчання, адаптуватися до різноманітних освітніх ситуацій та забезпечувати більш ефективне формування компетентностей учнів. Без розвитку креативності освітній процес ризикує стати формальним і менш результативним.

Зв'язок проблеми з важливими завданнями: Розвиток креативності педагога безпосередньо впливає на підвищення якості освіти, стимулювання мотивації учнів та реалізацію інноваційних методик навчання.

Аналіз останніх наукових публікацій: проблема креативності педагога та її впливу на ефективність освітнього процесу активно досліджується в українській науковій літературі. Багато вітчизняних авторів досліджують цю тему, серед них варто виділити дослідження О. Галіцана [1], Г. Клімашевської [2], Т. Койчева [3], О. Малихіна та І. Ліпчевської [4], О. Ноздрової та Б. Шевченка [5], І. Прилепа [6]. Проте, попри значну увагу до теми, питання комплексного впливу креативності на ефективність навчального процесу потребує подальших досліджень і практичного обґрунтування методик розвитку цього потенціалу в сучасних умовах освіти.

Виклад основного матеріалу: Сьогодні креативність значною мірою виступає як важливий інструмент, що допомагає педагогу адаптуватися до соціальних змін. Швидкі трансформації нашої країни, особливо в умовах війни, суттєво вплинули на духовне та професійне життя людей. У сучасному світі важко уявити компетентного педагога професійного навчання, який би не володів умінням проявляти креативність та впроваджувати інновації.

Згідно з дослідженнями І. Прилепи, педагог – це спеціаліст, який сприяє формуванню у здобувачів освіти ключових життєвих навичок і компетентностей. На думку автора, педагог повинен не лише глибоко розуміти свою професію, а й володіти сучасними методиками викладання, враховувати особливості професійної підготовки та індивідуальні потреби кожного учня, забезпечуючи максимально результативне навчання [6, с. 258].

Г. Клімашевська визначає креативного педагога як особу, яка характеризується високим рівнем педагогічної творчості, достатнім рівнем знань навчальних дисциплін, а також психолого-педагогічними знаннями,

уміннями та навичками, які за сприятливих умов забезпечують ефективну педагогічну діяльність із розвитку потенційних творчих можливостей своїх вихованців [2, с.93].

На думку автора, креативність у роботі педагога є вирішальним фактором не лише для ефективного навчання, а й для формування у учнів здатності мислити нестандартно та генерувати оригінальні рішення. У своєму дослідженні Т. Койчева підтверджує, що креативність відображає прагнення до творчого самовираження та отримання задоволення від самого процесу творіння. Позитивні емоції, які виникають під час створення унікального продукту, стимулюють подальшу творчу активність [3, с.219]. У педагогічній практиці ці процеси особливо важливі, адже робота з дітьми завжди пов'язана з творчим підходом і розвитком їхніх здібностей.

О. Галіцан погоджується з позицією Т. Койчевої, підкреслюючи, що педагогічна креативність полягає у вмінні нестандартно підходити до вирішення професійних завдань, обирати найефективніші методи та продуктивно взаємодіяти з оточенням, особливо у складних або нестандартних ситуаціях [1, с.73].

Креативний педагог використовує нетрадиційні підходи в організації навчального процесу, творчо долає професійні труднощі, налагоджує взаємодію з учнями, колегами та батьками, а головне – стимулює розвиток творчого мислення дітей, роблячи його невід'ємною частиною їхнього щоденного життя.

Дослідження О. Ноздрової та Б. Шевченка показують, що креативність педагога безпосередньо підвищує ефективність освітнього процесу. Інтегровані уроки та міжпредметні підходи дозволяють учням бачити зв'язки між різними сферами знань, розвивати критичне та аналітичне мислення, а також формувати цілісний світогляд. Використання творчих завдань, таких як створення буктрейлерів, онлайн-дошок чи постів у соціальних мережах, сприяє кращому засвоєнню матеріалу та активному залученню учнів у навчальний процес [5, с.122]. Таким чином, креативні педагоги не лише мотивують дітей до навчання, а й створюють умови для розвитку їхніх творчих і когнітивних компетентностей.

Прилепа І. зазначає, що креативність вимагає різних процесів мислення, таких як асоціативне, критичне, проблемне та інші, що дозволяє людям знаходити нестандартні шляхи розв'язання проблем і виконання завдань [6, с. 257]. О. Галіцан виділяє чотири основні прояви креативності (мал. 1.1.).

Таким чином, креативність визначається не рівнем загального інтелекту, а гнучкістю мислення, здатністю до оригінальних рішень та швидкою адаптацією до нових обставин.

Сучасне навчальне середовище вимагає від педагога вміння уважно слухати кожного учня та враховувати всі висловлені думки, не ігноруючи жодної. Важливо поставити себе на місце учасника дискусії, щоб зрозуміти

логіку його роздумів і знайти ефективне рішення в умовах постійних змін. Клімашевська Г. підкреслює, що головне завдання креативного навчання полягає не в тому, щоб просто «передати знання» або «показати приклад», а в організації спільного процесу пошуку рішень для виникаючих перед учнями завдань [2, с. 95].

Малюнок 1.1. Основні прояви креативності

Джерело: складено автором на основі [1, с.72]

Малихін О. В. та Ліпчевська І. Л. відзначають, що вчителі, які поєднують креативність із високим рівнем емоційного інтелекту, здатні налагоджувати довірливі стосунки з учнями. Це сприяє підвищенню їхньої мотивації та активності в навчанні, покращує академічні результати і продуктивність, а також стимулює розвиток емоційної сфери, включно з емоційним інтелектом [4, с. 45]. Такий підхід дозволяє педагогам ефективно взаємодіяти з учнями, створюючи позитивну, невимушену атмосферу в освітньому процесі.

Висновки з дослідження: отже, сучасний педагог неможливий без креативності, яка дозволяє ефективно адаптуватися до соціальних змін, застосовувати інноваційні методи та розвивати творчі здібності учнів. Креативність у професійній діяльності сприяє формуванню критичного мислення, нестандартного підходу до завдань і створенню позитивного навчального середовища.

Перспектива подальших розробок: полягає у вивченні ефективних методик розвитку креативності педагогів для підвищення якості навчального процесу та формування у учнів критичного і творчого мислення.

Список використаних джерел:

1. Галицан О. А. Педагогічна креативність у сучасному освітньому дискурсі. Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти, 2025. С. 72-74.